

Eksempel på utfyllt

sjekkliste for vurdering av kapitler i kliniske oppslagsverk

Hvordan brukes sjekklisten?

Sjekklisten består av fire deler:

- A: Tema
- B: Metode
- C: Innhold
- D: Anvendbarhet

I hver del finner du underspørsmål og tips som hjelper deg å svare. For hvert av underspørsmålene skal du krysse av for «ja» «nei» eller «uklart». Valget «uklart» kan også omfatte «delvis». Etter hvert spørsmål er det også plass til utfyllende kommentarer.

Om sjekklisten

Sjekklisten er inspirert av:

Foster, M.J. & Shurtz, S. (2013). *Making the Critical Appraisal for Summaries of Evidence (CASE) for evidence-based medicine (EBM): critical appraisal of summaries of evidence*. Journal of the Medical Library Association, 101(3), 192–198. <https://doi.org/10.3163/1536-5050.101.3.008>

Sjekklisten er laget som et pedagogisk verktøy for å lære kritisk vurdering av vitenskapelige artikler. Hvis du skal skrive en systematisk oversikt eller kritisk vurdere artikler som del av et forskningsprosjekt, anbefaler vi andre typer sjekklister. Se www.helsebiblioteket.no/kunnskapsbasert-praksis/kritisk-vurdering/sjekklister

Har du spørsmål om, eller forslag til forbedring av sjekklisten?

Send e-post til Redaksjonen@kunnskapsbasertpraksis.no.

Kritisk vurdering av:

Weissman, L. (2018). Autism spectrum disorder in children and adolescents: Behavioral and educational interventions. Torchia, M.M. (Red.), *UpToDate*. Hentet 1. november 2020 fra <https://www.uptodate.com/contents/607>

Kritisk vurdering ble gjennomført av: Kristine Berg Titlestad, Institutt for velferd og deltaking, Høgskolen på Vestlandet og Lillebeth Larun, området for helsetjenester, Folkehelseinstituttet

Kritisk vurdering er fagfellevurdert av: Sigmund Eldevik, Institutt for atferdsvitenskap, OsloMet

Del A: Tema

1. Går det klart frem hva kapitlet handler om?

Ja – Nei – Uklart

Tips:

- Besvares ditt eller dine kliniske spørsmål i kapitlet?
- Er populasjonen (pasientene eller brukerne) kapitlet handler om klart beskrevet?

Kommentar:

I dette kapitlet presenteres atferds- og opplæringstiltak for barn og ungdom med autismspektertilstander (AST). Kapitlet beskriver alternativ supplerende kommunikasjon («Augmentative communication») og hvorvidt alternativ supplerende kommunikasjon kan redusere utfordrende atferd.

Populasjonen er klart beskrevet, barn og ungdom med AST, samt kjennetegn ved AST.

Tema for kapitlet samsvarer med det kliniske spørsmål vårt: Kan alternativ supplerende kommunikasjon redusere utfordrende atferd hos barn med autismspektertilstander? Dette er et effektspørsmål.

Del B: Metode

2. Går det klart frem hvem som har skrevet kapitlet?

Ja – Nei – Uklart

Tips:

- Er forfatterne listet opp?
- Fremgår forfatternes titler (f.eks. MD, RN)?
- Fremgår forfatternes institusjonstilknytning?
- Er prosessen for å bli forfatter beskrevet?

Kommentar:

Oversikt over forfatterne er listet opp innledningsvis i kapitlet. Ved å klikke på navnene kommer titler og institusjonstilknytning opp.

Informasjon om prosessen for å bli forfatter finnes ved å klikke på «Peer review process». I «Editorial Policy», under overskriften «Authors», blir det redegjort generelt for prosessen for å bli forfatter. Her går det frem at editors (redaktører) i UpToDate og andre personer innen feltet, sammen identifiserer en person som er ekspert. Ettersom prosessen for å bli forfatter av dette spesifikke kapitlet ikke er beskrevet vurderes dette punktet som uklart.

3. Går det klart frem hvem som har redigert og fagfellevurdert kapitlet?

Ja – Nei – Uklart

Tips:

- Har redaktør og/eller fagfeller vært involvert i arbeidet?
- Er navn, tittel og institusjonstilknytning oppgitt for fagfellene?
- Er fagfelleprosessen beskrevet?

Kommentar:

Prosessen for redigering og fagfellevurdering er redegjort generelt for under lenken «Peer review process», «Editorial Policy».

Det går frem at redaktører i UpToDate (Section editor og Deputy Editor) bidrar som fagfeller for kapitler de er involvert i, og i tillegg blir en gruppe eksterne fagfeller involvert og eventuelle spørsmål fra brukere blir behandlet. Men det står det ikke noe spesifikt om fagfelleprosessen, og derfor er det uklart hvem som har fagfellevurdert dette kapitlet.

4. Går det klart frem hvor søket er gjort, og er søkestrategiene omfattende nok?

Ja – Nei – Uklart

Tips:

- Er inklusjonskriterier klart beskrevet?
- Er kilder for søk (databaser) oppgitt?
- Er alle søkeord oppgitt?
- Er søket omfattende nok til å finne alle relevante studier?

Kommentar:

Spesifikke kilder for søk er ikke oppgitt, søkeord er ikke oppgitt, og det er ikke mulig å vurdere om søket er omfattende nok.

Prosessen for søk og type kilder som søkes i for UpToDate-kapitler er redegjort for generelt under «Editorial Policy» og «Evidence», som en finner ved å klikke på «peer review process». Her står det ikke noe spesifikt om søkestrategien for dette kapitlet og det er ikke lenket til noen søkestrategi. Inklusjonskriterier er ikke beskrevet.

5. Er tilliten til dokumentasjonene vurdert, og er graderingssystemet klart beskrevet?

Ja – Nei – Uklart

Tips:

- Er graderingssystemet klart beskrevet?
- Er graderingssystemet basert på en standard?
- Er det gradering for hver enkelt anbefaling og/eller siterte studie?
- Er graderingene enkle å forstå?

Kommentar:

Tilliten til dokumentasjonen er ikke vurdert i dette kapittelet.

Det er en generell beskrivelse av graderingssystemet som brukes i under «Editorial Policy» og «Recommendations», som en finner ved å klikke på «Peer review process», men det er altså ikke brukt i dette kapittelet.

Del C: Innhold

6. Er anbefalingene tydelige?

Ja – Nei – Uklart

Tips:

- Er anbefalingene klart beskrevet?
- Er flere ulike behandlingsalternativer beskrevet?

Kommentar:

Det mangler klare anbefalinger og beskrivelser av tiltaket.

Under overskriften «Communication interventions» står det at alternativ supplerende kommunikasjon kan brukes til å redusere frustrasjon relatert til kommunikasjon. Vi må trykke på referansene for å se kunnskapsgrunnlaget og får da opp en oversiktsartikkel fra 2002. Tabell IV i oversiktsartikkelen viser en oversikt over inkluderte studier. Populasjonen i inkluderte studier er barn, ungdom og voksne med AST, men oversiktsartikkelen inkluderer ulike kommunikasjonsintervensjoner som har som mål å redusere utfordrende atferd, også andre kommunikasjonsstrategier enn etablering av alternativ supplerende kommunikasjon. Effekten er altså vagt beskrevet. Ettersom tilliten til dokumentasjonen ikke er oppgitt betyr det at vi heller ikke vet om det er en sterk eller svak anbefaling.

Kapittelet beskriver ulike typer alternativ supplerende kommunikasjon (bilder, tegn til tale, tegnspråk, elektroniske kommunikasjonsverktøy) og beskriver effekten av de ulike verktøyene med hensyn til å øke kommunikative ferdigheter, men effekten er ikke gradert, jamfør et graderingssystem.

7. Har anbefalingene henvisning(er)?

Ja – Nei – Uklart

Tips:

- Er det knyttet referanser til alle anbefalingene?
- Er det samsvar mellom henvisninger i teksten og referanselisten?

Kommentar:

Anbefalingene har klikkbare henvisninger under beskrivelse av tiltakene, og i referansen kan en klikke videre til artikkelen det henvises til.

Tre henvisninger er oppgitt etter beskrivelsen av at alternativ og supplerende kommunikasjon kan øke kommunikative ferdigheter og redusere utfordrende atferd, men det er uklart hvilke av de tre henvisningene som er kilde til de to ulike beskrivelsene av effekt. For å få innsikt i hvilke av de tre studiene som er kunnskapsgrunnlaget er det nødvendig å lese studiene UpToDate henviser til.

8. Er anbefalingene oppdatert?

Ja – Nei – Uklart

Tips:

- Er det mindre enn to år siden kapitlet sist ble oppdatert?

Kommentar:

Vår vurdering ble gjort november 2020. Da var kapitlet sist oppdatert 28. juni 2018. Litteraturgjennomgangen ble oppgitt til å være oppdatert i oktober 2020.

9. Er det noen interessekonflikter?

Ja – Nei – Uklart

Tips:

- Har forfatterne oppgitt interessekonflikter?
- Kan forfatterne og/eller fagfellene ha bindinger som har påvirket anbefalingene?

Kommentar:

Interessekonfliktene kan klikkes fram under «Contributor disclosures». Her er også interessekonfliktpolicyen beskrevet.

En forfatter har oppgitt mulige interessekonflikter, men vi kan ikke se at disse innebærer bindinger som har kunnet påvirke anbefalingene i denne artikkelen.

Del D: Anvendbarhet

10. Kan innholdet i kapitlet overføres til praksis?

Ja – Nei – Uklart

Tips:

- Er pasientene eller brukerne i kapitlet representative for de du møter i praksis?
- Er settingen i kapitlet lik (nok) den settingen du jobber i?
- Kan du bruke anbefalingene i kapitlet i behandling av dine pasienter eller brukere?

Kommentar:

Forfatterne av kapitlet er alle leger (MD). Det ville ha styrket kvaliteten på kapitlet om forfattere med annen fagbakgrunn var involvert i arbeidet. Kapitlet handler om ulike atferds- og opplæringstiltak. Leger er sjelden involvert i tiltaksarbeidet, men mer involvert i diagnostisering. Dette kan ha påvirket anbefalingene.

Kapitlet beskriver personer som har AST som en heterogen gruppe med store variasjoner i funksjonsnedsettelse. Dette er representativt for de barna vi møter i vår praksis.

Det mangler klare beskrivelser av tiltaket og setting. Vår vurdering er derfor at kapitlet gir en oversikt over ulike former for alternativ supplerende kommunikasjon, men at det er behov for systematiske søk etter systematiske oversikter, og kanskje også enkeltstudier, for å få innsikt i effekt og gjennomføringen av intervensjonen. Anbefalingene er derfor ikke alene anvendbare i praksis.